

Forskningen möter samhället

I DENNA SPALT har jag återkommande betonat forskningens betydelse för långsiktigt hållbar kommunal utveckling. Självfallet vore denna forskning meningslös om den inte skulle komma de kommunala och kommunrelaterade verksamheterna till del. Därför vill jag lyfta fram de viktiga aktiviteter CKS bedriver för att skapa mötesplatser och nå ut med forskningsresultat. Utöver de samverkansaktiviteter som löpande sker tillsammans med kommuner eller andra organisationer har vi samlat en palett av återkommande aktiviteter under det vi kallar CKS Lärande.

HÄR ORGANISERAR VI CKS seminarier, som turnerar runt bland kommunerna i Östergötland och som följer ett specifikt tema varje termin. Härunder sorterar även föreläsningar och andra aktiviteter som vi utför vid regelbundna nätverksträffar med kommunala politiker och tjänstemän i ledande ställning. Vi bedriver och erbjuder utbildningar för förvaltningschefer och förtroendevalda politiker. Den årliga kommundagen är ett annat exempel på en aktivitet inom CKS Lärande.

MOT BAKGRUND AV detta besöker jag och Anders Hedeberg, ordförande i CKS styrelse, östgöta kommunernas kommunstyrelser för att ytterligare informera om de kunskapsresurser som CKS erbjuder; som kompetensutveckling och till stöd för hållbar utveckling av kommunal verksamhet.

MARTIN KLINDHÄLL
föreståndare CKS

Samverkan försvåras av konkurrerande målsättningar

Utbildningsnivån bland invånare i Norrköpings kommun, liksom övergångstalen från gymnasiet till universitet och högskola, är lägre än i riket i stort. Samtidigt finns det en uttalat stark ambition bland Norrköpings politiker att höja dessa siffror.

Linköpings universitet och Norrköpings kommun har under många år haft avtal om strategisk samverkan. 2017 upprättades ett förnyat avtal, där det finns en målsättning att höja utbildningsnivån i kommunen och att antalet studenter på Campus Norrköping ska öka. Hösten 2019 minskade dock antalet sökande till flera utbildningar, något som lett till särskilda satsningar både från kommunen och universitetet.

Inom ramen för samverkansavtalet har Kerstin Johansson, biträdande professor vid CKS, undersökt utmaningarna med samverkan specifikt kopplat till högre utbildning och exemplet Norrköpings kommun. Anna Svensson och Elin Svensson, praktikanter vid CKS, deltog också i studien.

Logiker som krockar

I CKS-rapporten konstateras att kommunens och universitetets logiker ofta krockar och arbetet med att nå ett gemensamt mål försvåras för aktörerna. Kommunens och universitetets logiker jämförs också med en grupp ungas utbildningsstrategier.

– Logikerna som vi beskriver i rapporten handlar bland annat om de olika aktörernas syften, säger Kerstin Johansson. Ett av kommunens huvudsyften är

att få fler studenter till Norrköping för att på sikt säkra kompetensförsörjningen i kommunen. Universitetets arbete med studentrekrytering har istället fokus på marknadsföringslogiker. Här handlar det mer om att rekrytera de bästa studenterna och inte att skräddarsy rekryteringen utifrån en särskild kommuns behov av en viss kompetens.

Strategiska arbetet viktigt

Den direkta konsekvensen av konkurrerande logiker blir att samverkande aktörer behöver lägga onödigt mycket tid på att försöka förstå och påverka varandra. Tid som istället borde ägnas åt mer långsiktiga och strategiska diskussioner. Men Kerstin Johansson menar att det finns fler utmaningar.

– Krockar mellan logiker sker inte bara mellan, utan även inom, organisationer. Till exempel jobbar

Kerstin Johansson

Foto: Anna Valentinsson

LiU:s centrala kommunikations- och marknadsavdelning på LiU med ett syfte som utgår från marknadsföringslogiker. Samtidigt har en fakultet eller ett utbildningsprogram andra logiker som kan handla om att bredda rekryteringen eller fylla platserna på en specifik utbildning.

– Vi kan konstatera att samverkan är svårt, avslutar Kerstin Johansson. Vi måste få tid att arbeta mer strategiskt och blicka framåt istället för att bara hantera akuta ärenden. Då först kan samverkansarbetet bli mer effektivt och framgångsrikt.

MARIE-LOUISE ELEBRING

Läs mer i CKS-rapporten 2019:4 *Samverkan för högre övergångstal - om logiker hos Norrköpings kommun och Linköpings universitet* av Kerstin Eriksson, Anna Svensson och Elin Svensson

Civilingenjörsstudenter vinnare i CKS uppsatstävling

Ina Jansson och Joel Runesson, vinnare i CKS uppsatstävling.

Foto: Privat

VI SÄGER GRATTIS till Ina Jansson och Joel Runesson som vann CKS årliga uppsatstävling 2019 med sitt examensarbete "Kommunala markanvisningars betydelse för hållbar stadsplanering - en studie om kommuners klimatarbete i markanvisningstävlingar och effekterna av lagändringen om kommunala särkrav". Ina och Joel studerar på civilingenjörsprogrammet Energi, miljö, management.

Årets kommunuppsats undersöker hur kommuner kan arbeta med hållbar-

het i markanvisningar för att bidra till att uppnå kommunala klimatmål. De kommuner som undersöks i uppsatsen är Linköping, Norrköping, Växjö och Västerås.

Motiveringen till vinsten är att uppsatsen i hög grad är kommunstrategiskt relevant. Frågan om hållbar stadsplanering uppfattades av juryn som högst relevant och angelägen för kommunernas strategiska arbete med samhällsutveckling och planering.

Digital välfärd tema i vårens seminarier

LIKT MÅNGA ANDRA europeiska länder präglas Sverige av låga födelsetal och en allt mer åldrande befolkning. En av de största kommunala utmaningarna framöver kommer att vara att hantera denna demografiska förändring, med ett minskat antal invånare i arbetsför ålder som kommer att behöva försörja en större andel äldre. Många kommuner kämpar redan med dessa utmaningar.

Ökad invandring, höjd skatt och höjd pensionsålder har förts fram som förslag för att hantera situationen. Digitalisering och ökad användning av tekniska lösningar nämns också som potentiella lösningar. En modern digitaliserad välfärd skulle i bästa fall kunna minska trycket på anställd personal och skapa ekonomiska besparingar.

I CKS seminarier i vår tittar vi på vilka möjligheter och begränsningar en digitaliserad välfärd kan innebära. Vilka tekniska lösningar är möjliga och hur kan teknikanvändningen öka samtidigt som kvaliteten på arbetet bibehålls eller stiger.

DATUM FÖR VÅRENS SEMINARIESERIE

26 mars, Boxholm

16 april, Mjölby

28 maj, Österbymo

Håll utkik på www.liu.se/cks för program och anmälningar

God ekonomisk hushållning - på gott och ont

En engagerad publik kom till kommunhuset i Motala i november för att om möjligt få svar på frågor om vad en god ekonomisk hushållning är och hur kommunerna kan nå dit.

Ulf Ramberg, docent vid Rådet för kommunalekonomisk forskning och utbildning (KEFU) vid Lunds universitet, höll den andra föreläsningen i CKS seminarier om kommunal ekonomi.

Alla kommuner ska sträva efter att uppnå god ekonomisk hushållning, men forskningen visar att vägarna dit varierar, liksom resultatet. Kommuner med likartade förutsättningar lyckas olika väl. Varför? Och hur skapas förmåga att anpassa och skapa en helhetssyn för att uppnå den goda ekonomiska hushållningen?

Ulf Ramberg anser att kommuner behöver fokusera på några huvudpunkter för att nå framgång. Det handlar om ett konsekvent, uthålligt agerande, balanserat ansvarstagande och helhetssyn:

- **Helhetsperspektivet** är viktigt och det handlar om att förstå hur kommunen hänger ihop – inte bara den lagstadgade verksamheten, utan även kommunala bolag och andra relevanta delar. Vissa kommuner använder idag begreppet "koncernen" i allt större utsträckning när man pratar om kommunen, för att därigenom synliggöra helheten.

- **Varje kommun** måste skapa en medvetenhet om sina egna styrkor och förutsättningar och arbeta strategiskt

Ulf Ramberg, KEFU, föreläste i CKS seminarier i Motala

och långsiktigt med dessa för att nå framgång.

- **En kommun måste** också förstå sina medborgare och invånare på ett mer individuellt plan.

Sammanfattningsvis menar Ulf Ramberg att de kommuner som har blivit framgångsrika i sitt arbete för den goda ekonomiska hushållningen jobbar strategiskt och långsiktigt med alla tre områden i balans. Man ser också såväl delarna som helheten i verksamheten och är inte rädd för att ta svåra diskussioner och göra tuffa prioriteringar.

MARIE-LOUISE ELEBRING

Höstens sista seminarium hålls i Kisa den 12 december. Temat är "stabil ekonomi i samhällsbygget" och det är Robert Jonsson, ek. doktor vid CKS som föreläser.

Miljövänligare tjänsteresor med tåg

Ett av målen i Linköpings universitets miljöpolicy är att antalet flygresor ska minska med 15 procent från år 2017 till år 2020. David Ekholm, postdoktor på CKS, är en av LiU:s medarbetare som vill bidra till att miljömålen uppnås. Det senaste året har David valt bort flyget till förmån för tåg vid resor till Storbritannien och Belgien.

Dagens klimat- och miljöutmaningar är stora för såväl kommuner, offentliga organisationer som företag. Samtidigt är många kommuner, precis som universitetet, engagerade i internationella samarbeten som kräver längre resor med stor klimatpåverkan. För forskningen på LiU är internationella konferenser och kunskapsutbyten viktiga. David Ekholm på CKS menar att det går att delta i den typen av utbyten och ändå resa miljövänligt.

– Att flyga när det finns andra alternativ är inte realistiskt om vi menar allvar med att vi vill nå de här målen, säger

David Ekholm. Det finns tillfällen då flyg är det enda möjliga transportmedlet, och det kan säkert bli aktuellt någon enstaka gång, men ofta går det att välja ett mer miljövänligt alternativ.

Kräver planering och tid

Tidigare i år deltog David på Europeiska sociologförbundets konferens i Manchester för att presentera sin forskning om idrott och integration.

– Det kräver förstås planering och tid att ta tåget en längre sträcka men det är inte omöjligt på något sätt, säger David. Det är också viktigt att våra upphandlade resebyråer har en tillräcklig kompetens för att kunna erbjuda alternativ till flygresor. Det är en nödvändig pusselbit att lägga för att få fler att välja mer miljövänliga resor.

Resan till Manchester tur och retur tog ungefär fyra heldagar. Dagar som David till stor del använde till att jobba. Han menar att tågresorna kan ge lika bra arbetsdagar som på hemmaplan och rent ekonomiskt behöver det inte kosta mer

Foto: David Ekholm

än en flygresor. En medvetenhet kring miljön handlar dock inte enbart om att hitta alternativa transportmedel. David Ekholm konstaterar att det i många fall går att välja bort resandet helt.

– Om man låter bli att flyga till endagsmöten och till exempel deltar via videolänk istället, har man snart sparat in den extra tid en tågresa tar. I mitt fall har det handlat om att försöka göra prioriteringar utan att för den skull göra avkall på nödvändiga resor.

MARIE-LOUISE ELEBRING

Samverkan om teknik, vård och omsorg

När digitaliseringen inom äldreomsorgen ökar blir samspelet mellan människa och teknik en viktig fråga. Under årets upplaga av samverkansdagen gav föreläsarna olika perspektiv på den här aktuella och viktiga frågan.

Nätverkande under samverkansdagen

Foto: Magnus Johansson

Samverkansdagen är ett samarbete mellan Linköpings kommun och Linköpings universitet genom CKS. Uppdraget ligger inom ramen för det strategiska partnerskapet mellan kommunen och universitetet och har arrangerats tolv gånger sedan starten 2007.

– I år var temat för samverkansdagen omsorgsfrågor, säger Lise-Lotte Järvinen, utvecklingsstrateg på Linköpings

kommun. Vi vill lyfta fram vårt samarbete med frågor som ligger i tiden och också problematisera dem.

– Inom ramen för CKS samverkansuppdrag är samarbetet kring den här dagen något vi värderar högt, säger Brita Hermelin, professor vid CKS och moderator för dagen. Det ger oss tillfälle att bidra till kunskapsspridning och lärande inom många områden där kommuner är involverade.

Christina Samuelsson, biträdande professor i logopedi vid LiU, var en av talarna. Hon berättade om två appar som utvecklats i ett EU-finansierat projekt och som används på bland annat äldreboende som stöd i samtal med personer med demens.

– Kommunikation med personer med demens är en aktivitet i sig, det är omvårdnad, höjer livskvaliteten och måste få egen plats.

Med hjälp av apparna kan personal och vårdtagare titta på slumpvis utvalda bilder, filmer eller musik och samtala kring dem.

Resultat från studien visar att sam-

talen kring bilderna blir längre, patienterna tar egna initiativ till samtal och det fungerar också att samtala i grupp, något som personer med demens annars kan ha svårt för.

Teknik som löser problem

Lisa Widerberg, masterstudent i kognitionsvetenskap, deltog med sin kandidatuppsats i CKS årliga uppsatstävling. Hon presenterade sitt arbete om IT och äldreomsorg.

– Det viktigaste är att förstå människan som ska använda tekniken, säger Lisa Widerberg. I min uppsats fick jag bekräftat det jag trodde, att folk är rädda, obefogat, för tekniken. Men om man istället fokuserar på det problem som tekniken är tänkt att lösa då blir de mer positiva. Så prata med folk först innan man inför ny teknik, är ett gott råd.

Dagen avslutades med exempel från Linköpings kommun där Kerstin Agnervik och Joakim Jederström berättade om projekt kring digitala levnadsberättelser.

ELISABETH WAHRBY

20236797

B

Linköping
Porto betalt

Hallå där, Robert Jonsson

Foto: Anna Valentinsson

Du har blivit befordrad till universitetslektor. Vad innebär det för dig och ditt arbete?

- Att få möjligheten att titulera sig universitetslektor är ett bevis på att man visat sig kapabel att arbeta med universitets och högskolors övergripande uppgifter, undervisning, forskning och samverkan. En lektorstjänst innebär en långsikt trygghet. Arbetet med forskning, samverkan och undervisning kan planeras på ett mer strategiskt sätt och det torde, allt annat lika, kunna bidra till ökad kvalitet.

Kommer det att påverka din forskning på något särskilt sätt?

- På kort sikt blir det ingen skillnad. Jag arbetar främst inom ramen för ett långsiktigt forskningsprogram, Infra-maint, som handlar om tillgångsförvaltning av anläggningstillgångar inom VA och gata. Programmet är planerat att pågå fram till 2022 i en första programperiod och till 2026 i en andra programperiod.

- På längre sikt innebär en lektorstjänst utökade möjligheter till att bedriva forskning på CKS inom ramen för forskningsfältet lokal styrning och organisering.

Utmaningar för stad och land

CKS
KOMMUNDAG
2020

Utmaningar, kontraster, beroenden och spänningar mellan stad och landsbygd. Det är vad CKS kommundag kommer att handla om. Den 27 februari samlas vi på Campus Norrköping för en heldag då vi hoppas kunna inspirera och lära av varandra. Vi erbjuder föreläsningar, workshops och mingel med stor möjlighet till interaktion, samtal och nätverkande.

Huvudtalare är Josefine Syssner, forskare vid CKS och biträdande professor i kulturgeografi, som föreläser om "Landsbygdens framtid i urbaniseringens tidevarv" ur olika aspekter. Du kommer också att få ta del av CKS aktuella forskning och verksamhet inom ramen för dagens tema.

För anmälan och fullständigt program se liu.se/kommundag2020.

Fortemedel till CKS-forskare

CKS-FORSKAREN KERSTIN JOHANSSON är en av åtta forskare från LiU som får pengar från forskningsrådet Forte. Forskningsgruppen, där även Erik Eriksson och Jessica Sjögren ingår, får 973 000 kronor för ett projekt som rör strategisk organisering och samverkan för en långsiktigt hållbar socialtjänst.

- Vi vet ju att det är en stor utmaning för kommunerna att klara sina välfärdstjänster, säger Kerstin Johansson. Därför känns det bra och viktigt att vi genom de här pengarna får möjlighet att planera för ett mer långsiktigt forskningsprojekt på området.

Fokus ligger bland annat på hur mindre och små kommuner kan samverka såväl internt som mellan varandra men även med större kommuner för att kunna hantera utmaningarna med välfärdstjänsterna.

Publicerat

- Eriksson, E. (2019) "Den egna erfarenhetens marknad: Om brukarinflytandearbete och kommodifiering av individers erfarenheter av psykisk ohälsa", *Sociologisk Forskning*, 56(2)
- Erlingsson, Gissur Ó & Gunnar Helgi Kristinnsson (accepterad). "Exploring Shades of Corruption Tolerance: Lessons from Iceland and Sweden", *Kyiv-Mohyla Law & Politics Journal*.

- Magnusson, D. & Hermelin, B. (2019): ICT development from the perspective of connectivity and inclusion – the operation of a local digital agenda in Sweden, *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography*
- Svensson, Petra (2019) *Att skapa helhet i offentlig sektor. Tankar om tvärsektoriellt arbete*. Lund: Nordic Academic Press
- Syssner, Josefine & Olausson, Albin (2019) "Att främja utveckling inom besöksnäringen", i Karl Wennberg (red.) *Entreprenörskap för en levande landsbygd*

CKS Nyhetsbrev utkommer fyra gånger per år och ges ut av Centrum för kommunstrategiska studier (CKS).

Längre artiklar finns på www.liu.se/cks

Redaktör: Marie-Louise Elebring
E-post: marie-louise.elebring@liu.se

CKS är ett centrum för forskning, utveckling och samverkan vid Linköpings universitet.

Centrum för kommunstrategiska studier
Linköpings universitet, 601 74 Norrköping

Twitter: @CKS_LiU

Facebook: gruppen Centrum för kommunstrategiska studier